

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelakia muutettavaksi.

Kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi voisi ehdotuksen mukaan liittyä myös osakeyhtiö, jonka kaikki osakkeet eivät ole eläkelaitoksen jäsenyhteisöjen omistuksessa. Ammatillista oppilaitosta tai ammattikorkeakoulua ylläpitävä osakeyhtiö voisi liittyä eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi, jos vähintään 90 prosenttia sen osakkeista on kuntien, kuntayhtymien tai eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi liittyneiden yhdistysten omistuksessa.

Kunnallisen eläkelaitoksen eläkevastuuhaston sijoitustoimintaa koskevaa säännöstöä ehdotetaan ajantasaistettavaksi siten, että sijoituksia tehtäessä on huolehdittava sijoitusten varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä hajauttamisesta.

Muutoksenhakua kuntoutusrahaa koskevaan päätökseen ehdotetaan rajoitettavaksi entistä selvemmin, ja muutoksenhakua koskeva viittaussäännös ehdotetaan koskemaan hallintolainkäyttölakia. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös oikeudesta antaa tietoja ulosottoviranomaisille.

Lisäksi ehdotetaan laissa olevat maininnat kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin edustavimmista keskusjärjestöistä korvattaviksi kunta-alan pääsopijajärjestöillä ja kuntien keskusjärjestöt Suomen Kuntaliitto ry:llä sekä lakiin lisättäväksi säännös siitä, että kunnallisen eläkelaitoksen viranhaltijoihin sovelletaan kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta annettua lakia.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

	sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Nykytila	3
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	4
3. Esityksen vaikutukset	7
4. Asian valmistelu	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	7
1. Lakiehdotuksen perustelut	7
2. Voimaantulo	9
LAKIEHDOTUS	10
Laki kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta	10
LIITE	13
Rinnakkaisteksti	13
Laki kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta	13

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

Kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/1964), jäljempänä KVTEL, 1 §:n 3 momentin mukaan kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisöjä ovat kunnat ja kuntayhtymät. Niiden palveluksessa olevien viranhaltijoiden ja työntekijöiden eläketurva määräytyy KVTEL:n mukaisesti, jollei eläketurvasta säädetä erikseen. Saman pykälän 4 momentin mukaan eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi voi liittyä myös yhdistys, jonka jäseninä on yksinomaan kuntia, kuntayhtymiä tai näiden muodostamia yhdistyksiä. Niin ikään jäsenyhteisöksi voi liittyä sellainen osakeyhtiö, jonka kaikki osakkeet ovat kuntien, kuntayhtymien tai muiden eläkelaitoksen jäsenyhteisöjen omistuksessa. Edellytyksenä on, että yhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön osakkeita saadaan luovuttaa vain eläkelaitoksen muille jäsenyhteisöille. Liittymisestä määrätään eläkelaitoksen ohjesäännössä.

Osakeyhtiön on ollut mahdollista liittyä jäsenyhteisöksi 1 päivästä helmikuuta 1985. Lakia on myöhemmin muutettu niin, että sähkölaitosta ylläpitäviä osakeyhtiöitä koskeva kielto liittyä jäsenyhteisöksi on poistettu 1 päivästä joulukuuta 1990. Eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi oli liittynyt vuoden 1995 loppuun mennessä 146 osakeyhtiötä.

Ammatillisen koulutuksen oppilaitosverkkoa kehitetään kokoamalla oppilaitoksia mahdollisuuksien mukaan seutukunnittain samalle ylläpitäjälle. Valtion ammatillisia oppilaitoksia on samanaikaisesti siirretty kunnille ja kuntayhtymille sekä yksityistetty.

Ammatillisen oppilaitosverkon kehittämisen yhteydessä on oppilaitosten ylläpitäjiksi perustettu myös osakeyhtiöitä. Jos osakeyhtiön kaikki osakkeet ovat kuntien, kuntayhtymien tai muiden kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisöjen omistuksessa, yhtiö on voinut liittyä eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi. Jos sen sijaan pienikin osa osakkeista on muiden kuin jäsenyhteisöjen omistuksessa, osakeyhtiö ei voi liittyä eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi.

Kun valtion ammatillisia oppilaitoksia ryhdyttiin kunnallistamaan, toteutettiin erityisjärjestelyjä henkilöstön eläke-eduista. Sekä kunnallista että valtion eläkejärjestelmää oli juuri muutettu siten, että järjestelmästä toiseen siirtyvät tulivat uuteen järjes-

telmään niin sanottuina uusina työntekijöinä. Tämä tarkoitti sitä, että esimerkiksi valtiolta kunnan palvelukseen siirtyvän vuoden 1939 jälkeen syntyneen henkilön eläkeikä on kunnalla 65 vuotta ja eläkkeen yhteensovitusraja 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta. Valtiolta kunnalle siirtymisen yhteydessä myös valtion palveluksesta karttunut eläketurva putoaa pelkästään peruseläketurvan tasoiseksi. Kun kunnan ja valtion eläkejärjestelmissä ei enää haluttu ottaa käyttöön juuri kumottua integraatioperiaatetta, mutta valtiolta kunnalle siirtyvien ammattioppilaitosten henkilöstön eläketurva katsottiin tarpeelliseksi suojata jo karttuneelta ajalta, säädettiin erityislaki. Eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä kunnallistettaessa opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvia ammatillisia oppilaitoksia annetun lain (1422/1994) mukaan valtion ammatillisen oppilaitoksen kunnallistamisen yhteydessä kunnallisen oppilaitoksen palvelukseen siirtyvän vuoden 1939 jälkeen syntyneen henkilön valtion palvelukseen perustuva eläketurva määräytyy kunnallistamista edeltävältä ajalta siten, kuin se olisi määräytynyt, jos hän olisi jatkanut valtion palveluksessa eläketapahtumaan asti. Lakia sovelletaan tapauksiin, joissa kunnallistaminen on tapahtunut 31 päivän joulukuuta 1992 jälkeen, mutta ennen 1 päivää tammikuuta 1998. Lain soveltamisen edellytyksenä on, että henkilö valtion ammatillisen oppilaitoksen kunnallistamisen myötä tulee KVTEL:n alaiseen palvelussuhteeseen ja pysyy tämän lain piirissä eläketapahtumaansa saakka.

Kunnallisilla viranhaltijoilla ja työntekijöillä on oikeus saada edustuksensa eläkelaitoksen valtuuskuntaan ja muihin toimieliimiin siten, että KVTEL 4 §:n mukaan valtuuskuntaan määrätään vähintään kolme jäsentä ja varajäsentä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Edustavimmilla keskusjärjestöillä tarkoitetaan niitä keskusjärjestöjä, joiden jäsenjärjestöt edustavat useimpia eri ammattialoja ja ovat henkilöjäsentensä lukumäärältään alallaan suurimpia. Lain 5 §:n mukaan eläkelaitoksen hallituksen lisäjäsenistä kolme valitaan edellä tarkoitettujen järjestöjen ehdottamista henkilöistä. Lain 6 b §:n 2 momentin mukaan eläkelaitoksen sijoitusneuvottelukunnan kahden jäsenen tulee edustaa kyseisiä järjestöjä,

ja lain 7 §:n mukaan eläkelaitoksen yhteydessä olevan eläkelautakunnan jäsenistä kolme on määrättävä näiden järjestöjen ehdottamista henkilöistä. Lain 10 a §:n mukaan vakuutus oikeudessa on niiden asioiden käsittelyä varten, joihin KVTEL:ia sovelletaan, maallikkajäsenenä kaksi työnantaja- ja kaksi palkansaajajäsentä. Viimeksi mainitut määrätään kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta.

Lain 19 b §:n nojalla edellä tarkoitetuilla järjestöillä on neuvottelu-oikeus eläketurvaa koskevista asioista kunnallisen eläkelaitoksen kanssa.

Ehdotuksen edellä tarkoitetuista viranhaltijain ja työntekijäin edustajista ovat käytännössä tehneet kunta-alan pääsopijajärjestöt.

Kunnallisen eläkelaitoksen toimiston palveluksessa on sekä viranhaltijoita että työntekijöitä. Viranhaltijoiden virkasuhteen päättymistä koskevat määräykset ovat tällä hetkellä eläkelaitoksen virkasäännössä. Tilanne ei vastaa elokuun alusta vuonna 1995 voimaan tulneiden perusoikeussäännösten vaatimusta, jonka mukaan ketään ei saa ilman lakiin perustuvaa syytä erottaa työstä.

KVTEL:in 6 a §:n 2 momentin mukaan kunnallisen eläkelaitoksen eläkevastuurahaston varat on sijoitettava turvaavasti ja tuloa tuottavasti. Sijoitustoiminnassa asetetaan etusijalle tuotannolliset sekä tuotannollista ja elinkeinotoimintaa edistävät kohteet. Tällä on säännöksen perustelujen mukaan ollut tarkoitus kohdentaa varat koko kansantaloutta mahdollisimman hyvin hyödyttävällä tavalla. Eläkerahastointi on katsottu kansantaloudellisesti perustelluksi vasta, kun se ei ainakaan rahaston karttumisvaiheessa kulusmenoja kasvattamalla laajenna julkista taloutta. Sijoitusinstrumentteina on laissa ja sen perusteluissa mainittu erikseen ainoastaan lainat. Eläkevastuurahaston sijoitustoiminnassa sijoitusten turvaavuuden ja tuottavuuden vaatimuksen vuoksi sijoituksia on hajautettu joukkovelkakirjoihin, kiinteistöihin, osakkeisiin ja rahamarkkinasijoituksiin, kuten muissakin eläkelaitoksissa.

Muutoksenhaun osalta KVTEL:in 8 §:n 5 momentissa on viittaus muutoksenhausta hallintoasioissa annettuun lakiin (154/1950). Laki on kumottu hallintolainkäyttölailla (586/1996), joka tuli voimaan 1 päivänä joulukuuta 1996.

Kuntoutusta koskeva lainsäädäntö on uudistettu 17 päivänä maaliskuuta 1991 anne-

tuilla laeilla (604—628/1991). Samat uudistukset on toteutettu kunnallisessa eläkejärjestelmässä 1 päivästä lokakuuta 1991. Muutosten yhteydessä lisättiin KVTEL:iin uusi 8 a §, jonka mukaan kuntoutusraha ja sitä koskevasta päätöksenteosta on soveltuvin osin voimassa, mitä mainituissa laissa säädetään eläkepäätöksestä, sitä koskevasta muutostenhausta sekä eläkkeen takaisinperinnästä. Pykälän lisäämiseen johtaneen hallituksen esityksen perusteluissa (HE 55/1991 vp) mainitaan muun muassa, että kunnallisen eläkelaitoksen kustantama kuntoutus olisi harkinnanvarainen etuus kuten muissakin eläkejärjestelmissä. Eläkkeen hakijalla tai saajalla ei siis olisi tietyt edellytykset täyttäänsäänkään ehdotonta oikeutta kuntoutusetuuteen. Koska kuntoutusetuus on harkinnanvarainen, valitus-oikeus kuntoutuspäätöksestä koskisi vain kuntoutusrahan määrää ja kuntoutusta koskevaa päätöksentekomenettelyä.

Tarkoituksena oli, ettei oikeudesta kuntoutukseen tai kuntoutusrahaan saisi valittamalla hakea muutosta. Valituskieltoa ei ole kuitenkaan kirjoitettu lakiin, vaan se on ilmaistu ainoastaan lain perusteluissa. Työntekijäin eläkelaisissa (395/1961) ja valtion eläkelaisissa (280/1966) asiasta on säännökset.

Kun myös työeläkkeet ovat ulosottokelpoisia, ulosottoviranomaiset tarvitsevat tietoa yksittäiselle eläkkeensaajalle suoritettavan eläkkeen määrästä. Eläkelaitoksen tulisi olla velvollinen ulosottoviranomaisen pyynnöstä ilmoittamaan tälle maksamansa eläkkeen määrän ja tiedossaan olevat muut laitokset, jotka maksavat eläkkeensaajalle toimeentuloetuksia. KVTEL:in 12 a §:n mukaan eläkelaitoksen luottamushenkilöä sekä laitoksen viranhaltijaa ja työntekijää on rangaistuksen uhalla kielletty ilmaisemasta, mitä hän on laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan saanut tietää jonkun henkilön taloudellisesta asemasta tai terveydentilasta. Kun laki näin sisältää nimenomaisen salassapitovelvollisuutta koskevan säännöksen, tietojenanto-oikeudesta tarvittaisiin erillinen säännös.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Kun ammatillisen oppilaitoksen tai ammattikorkeakoulun ylläpitäjäksi tulee osakeyhtiö, se voi liittyä eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi, jos kaikki sen osakkeet ovat eläkelaitoksen jäsenyhteisöjen omistuksessa. Jos

osakeyhtiö liittyy eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi perustamisestaan lukien siten, että työntekijät siirtyvät yhtiön palvelukseen välittömästi kuntien ja kuntayhtymien palveluksesta, eläketurvan suojaukset säilyvät. Työntekijöistä ei eläkeoikeudellisesti tule uusia työntekijöitä. Samoin käy sille henkilökunnalle, joka on siirretty valtion palveluksesta kunnan tai kuntayhtymän palvelukseen ja johon sovelletaan eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä kunnallistetaessa opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvia ammatillisia oppilaitoksia annettua lakia. Heidän valtiolta tuleva eläkkeensä säilyy samantasoisena kuin se olisi ollut, jos palvelus olisi jatkunut valtiolla eläketapahtumaan saakka.

Ongelmaksiksi ovat muodostuneet ne oppilaitokset, joissa yhdistäminen tuo mukanaan yksityisiä oppilaitoksia ja osakeyhtiön omistuskantaan yksityistä omistusta. Tällainen osakeyhtiö ei voi nykyisen lainsäädännön mukaan liittyä eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi. Sen palvelukseen kunnista tai kuntayhtymistä siirtyvien eläketurva jää kunnallisesta eläkejärjestelmästä peruseläketurvan tasoiseksi, jolloin muun muassa eläkeikä muuttuu 65 vuodeksi. Samoin käy sille henkilökunnalle, joka on siirretty kunnan tai kuntayhtymän ylläpitämän ammattioppilaitoksen palvelukseen valtiolta. Erityislaki koskee vain tilanteita, jolloin valtion kunnallistettavan koulun henkilökunta siirtyy valtion eläkelain alaisuudesta KVTEL:in piiriin ja säilyy KVTEL:in piirissä eläketapahtumaansa saakka. Siirtyminen KVTEL:ista työntekijäin eläkelain alaisuuteen katkaisee erityislaissa taatun valtion eläketurvan säilymisen.

Valtion eläketurvan säilymisestä tilanteissa, joissa valtion ammatillinen oppilaitos yksityistetään, on annettu erityislaki: laki eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä yksityistettäessä opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvia ammatillisia oppilaitoksia ja muodostettaessa yksityisiä ammattikorkeakouluja (451/1996). Tämän lain mukaan valtion eläketurva säilyy yksityistämistä edeltävältä ajalta samantasoisena, kuin se olisi ollut ilman yksityistämistä. Tämä laki koskee kuitenkin vain valtiolta suoraan yksityiseen omistukseen siirtyviä ammatillisia oppilaitoksia. Se ei koske tilanteita, joissa valtion koulu on ensin kunnallistettu ja sen jälkeen se esimerkiksi ammattikorkeakoulun muodostumisen kautta siirtyy osakeyhtiön omistukseen, jos osakeyhtiö on sellainen,

että se ei voi liittyä kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi.

Myös ne ammattioppilaitokset ja ammattikorkeakoulut, joiden ylläpitäjänä on yksityistäkin omistusta sisältävä osakeyhtiö, hoitavat koulutuksen järjestäjinä julkista tehtävää. Olisi tarkoituksenmukaista, että myös niiden palvelukseen siirtyvien henkilöiden eläketurva voisi säilyä sen tasoisena kuin se olisi, jollei yhtiöittämistä tapahtuisi. Kunnallisen eläkejärjestelmän rahoituksesta suurimman osan muodostavat jäsenyhteisöiltä palkkasumman perusteella kerättävät maksuosuudet. Järjestelmän kannalta olisi suotavaa, ettei kunnallisessa järjestelmässä tarvitsisi mennä valtion järjestelmän kaltaiseen järjestelmään, jossa eläketurva suojataan, mutta eläkemaksutulo siirtyy maksettavaksi yksityiselle eläkelaitokselle.

Tämän vuoksi ehdotetaan, että kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi voisi liittyä myös osakeyhtiö, jonka kaikki osakkeet eivät olisi kuntien tai kuntayhtymien omistuksessa. Koska kunnallinen eläkelaitos on julkisoikeudellinen yhteisö, ei olisi tarkoituksenmukaista, että mikä tahansa yksityisoikeudellinen yhteisö, jossa kunnilla ja kuntayhtymillä olisi muodollinen määräämisvalta, voisi päästä eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi. Tästä syystä ehdotetaan, että poikkeus koskisi vain ammatillista oppilaitosta tai ammattikorkeakoulua ylläpitävää osakeyhtiötä ja että sellaisenkin osakeyhtiön omistuksesta vain 10 prosenttia voisi olla muiden kuin kuntien, kuntayhtymien tai eläkelaitoksen jäsenyhteisöiksi liittyneiden yhdistysten omistuksessa. Jotta eläkelaitoksen jäsenyhteisöiksi hyväksytyjen osakeyhtiöiden omistuksessa ei pääsisi tapahtumaan sellaista muutosta, joka vähentäisi kuntien ja kuntayhtymien osuuden alle 90 prosentin, jäsenyhteisöksi haluavan osakeyhtiön olisi otettava yhtiöjärjestykseen tätä koskeva määräys.

Kunnallisen eläkejärjestelmän rahoituksen turvaamiseksi KVTEL:in 6 §:ssä säädetään, että kunnallisen eläkelaitoksen menot jaetaan jäsenyhteisöjen vastattaviksi. Osakeyhtiömuotoisen jäsenyhteisön tapauksessa osakaiden taloudellinen vastuu rajoittuu yhtiöön sijoitettuun pääomaan. Tämä merkitsee, että jäsenyhteisönä olevan osakeyhtiön tullessa maksukyvyttömäksi eläkelaitokseen kohdistuvat rahalliset velvoitteet jaetaan kaikkien muiden jäsenyhteisöjen vastattaviksi. Tämän periaatteen soveltaminen on ollut mahdollis-

ta, koska jäsenyhteisöiksi liittyneet osakeyhtiöt ovat olleet täysin kuntasektorin omistuksessa.

Ehdotetun muutoksen seurauksena kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisön omistajana voisi olla kuntasektorin ulkopuolisia. Ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista, että tällaisen jäsenyhteisön vastuut mahdollisessa maksukyvyttömyystilanteessa tasataan kaikkien muiden jäsenyhteisöjen kesken. Laajemmin voidaan todeta, että yhtiöittämisen lisääntyessä on syytä entistä enemmän kiinnittää huomiota tilanteisiin, joissa osakeyhtiön eläkemaksuja koskevat velvoitteet voidaan joutua jakamaan koko kuntasektorin yhteisesti vastattaviksi KVTEL:in mukaisella tavalla. Tästä syystä ehdotetun muutoksen yhteydessä olisi tarkoitus toteuttaa kunnallisen eläkelaitoksen ohjesäännön muutos, jossa osakeyhtiön liittyminen eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi edellyttää sen omistajilta yhteisvastuullista omavelkaista takausta KVTEL:in 6 §:n 5 momentissa tarkoitettuihin maksuihin ja viivästyskorkeihin. Tällä muutoksella vältetään tilanteet, joissa koko kuntasektori joutuu vastaamaan yhden tai useamman jäsenyhteisön mahdollisesti ulkopuolisten kanssa perustamien osakeyhtiöiden eläkemaksuvelvoitteista.

Eläkelaitoksen valtuuskuntaan, hallitukseen, sijoitusneuvottelukuntaan ja eläkelautakuntaan sekä vakuutusoikeuteen valitaan tietty määrä jäseniä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen esittämistä henkilöistä. Kun tosiasiallinen tilanne on käytännössä ollut, että kunta-alan pääsopijajärjestöt ovat tehneet nämä ehdotukset, mainittuja toimielimiä säännökset ehdotetaan muutettaviksi vastaamaan nykyistä käytäntöä.

Kunnallisen työnantajan edustajat valitaan kunnallisten keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Koska kunnalliset keskusjärjestöt yhdistyivät vuonna 1993 Suomen Kuntaliitto ry:ksi, säännöksissä ehdotetaan mainittavaksi tämä yhdistys nimeltä.

Perusoikeusudistuksen osana 1 päivänä elokuuta 1995 voimaan tulleen hallitusmuodon 15 §:n 3 momentin mukaan ketään ei saa ilman lakiin perustuvaa syytä erottaa työstä. Säännöksessä edellytetään, että laissa on mainittava työsuhteen irtisanomisen, purkamisen tai purkautumisen mahdollistavat syyt. Säännös koskee kaikkia eri palvelussuhteen muotoja, siis myös virkasuhdetta julkisyhteisöön.

Kunnallisen eläkelaitoksen viranhaltijoita koskevat kaikki määräykset, myös virkasuhteen päättymistä koskevat määräykset, ovat eläkelaitoksen virkasäännössä. KVTEL:issa ei ole viranhaltijoiden asemaa tai irtisanomisperusteita koskevia säännöksiä. Kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta annetussa laissa (484/1996) on kunnan ja kuntayhtymien viranhaltijoiden palvelussuhdeturva saatettu vastaamaan hallitusmuodon 15 §:n 3 momentin vaatimuksia. Koska laki koskee sen 1 §:n mukaan vain kunnan ja kuntayhtymän viranhaltijoita, sitä ei voida soveltaa kunnallisen eläkelaitoksen viranhaltijoihin ilman erillistä säännöstä. Tästä syystä ehdotetaan KVTEL:iin lisättäväksi säännös sen soveltamisesta eläkelaitoksen viranhaltijaan.

Kunnallisen eläkelaitoksen eläkevastuurahaston varojen arvioidaan edelleen kasvavan. Eläkevastuurahaston karttumisen oletetaan päättyvän noin vuoteen 2010 mennessä. Sen jälkeen rahaston tuottoja ja pääomia alettaisiin käyttää eläkkeiden maksamiseen. Näin osaltaan vähennetään eläkemaksun nousun aiheuttamaa taloudellista rasitusta kunnallistaloudelle. Rahaston elinkaaren ja sen eri vaiheiden huomioon ottaminen sijoitustoiminnassa tuo erityisiä vaatimuksia sijoitusten rahaksi muutettavuudelle.

Kunnallisten eläkevarojen rahastointia koskeva säännös on annettu vuonna 1987, jolloin rahastointia oltiin aloittamassa. Tuolloin valtio vielä säännösteli rahamarkkinoita. Säännöksen sanamuoto on vanhentunut eikä vastaa tämän ajan sijoitustoiminnan vaatimuksia. Sijoitustoiminnassa ja -ympäristössä tapahtuneet muutokset ovat aiheuttaneet tarpeen saattaa eläkevastuurahaston varojen sijoittamista koskevat säännökset ajan tasalle.

KVTEL:in 6 a §:ää ehdotetaan muutettavaksi paremmin vastaamaan jatkuvasti kehittyviä sijoitustoiminnan vaatimuksia. Laissa ei ole tarkoituksenmukaista määritellä sijoitustoimintaa yksityiskohtaisesti. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että sijoituksia tehtäessä on huolehdittava sijoitusten varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä hajauttamisesta. Lisäksi siihen ehdotetaan otettavaksi todellista tilannetta vastaava säännös siitä, että varojen sijoittamista koskevat päätökset tekee eläkelaitoksen hallitus.

Kuntoutusta koskevien säännösten mukaisesti eläkelaitoksen kustantama kuntoutus on

harkinnanvarainen etuus kuten muissakin eläkejärjestelmissä. Koska tarkoituksena on ollut, ettei asiassa, joka koskee oikeutta kuntoutukseen tai harkinnanvaraiseen kuntoutusrahaan, saa valittamalla hakea muutosta, säännös valituskiellosta ehdotetaan otettavaksi lakiin.

3. Esityksen vaikutukset

Ammatillista oppilaitosta ylläpitävän osakeyhtiön omistusrajoituksen lieventämisellä ei ole eläkejärjestelmän kannalta välittömiä laskettavissa olevia taloudellisia vaikutuksia. Tämä johtuu siitä, että tällaisen yhtiön liittyminen jäsenyhteisöksi ei välittömästi juurikaan lisää eläkemenoja. Pitkällä aikavälillä eläkemenot luonnollisesti kasvavat, mutta ne voidaan nykyisen eläkemaksutason vallitessa melko hyvin kattaa perittävillä maksuilla.

Pitemmällä aikavälillä tarkasteltuna omistusrajoituksen lieventämistä voidaan pitää KVTEL:in mukaisen järjestelmän rahoitustasapainon kannalta hyödyllisenä erityisesti lähivuosina, jolloin perittävät eläkemaksut tukevat osaltaan eläkejärjestelmän rahastointia. Vaihtoehtoisilla tavoilla toteutettuna ammatillista oppilaitosta ylläpitävien yhtiöiden maksutulo ohjautuisi kuntasektorin ulkopuolelle tukematta KVTEL:in mukaisen järjestelmän rahoitusta, joka perustuu yhteisvastuuseen.

Esityksen mukaan KVTEL:in mukaisen

järjestelmän maksajien piiriin tulisi ensimmäistä kertaa mukaan yksityisiä tahoja. Toistaiseksi maksajat ovat edustaneet kokonaan kuntasektoria, eikä eläkemaksuista ole aiheutunut luottotappioita. Osittain yksityisessä omistuksessa olevan yhtiön mahdollisessa konkurssissa voi kuitenkin syntyä tilanne, jossa osaa maksusta ei voida jälkikäteen periä osakkaan maksukyvyttömyyden vuoksi. Koska esityksessä tarkoitettut osakeyhtiöt ovat kuitenkin suurimmalta osaltaan kuntasektorin omistuksessa, on tarkoituksenmukaista, että kuntasektori sitoutuu vastaamaan eläkemaksuista kokonaisuudessaan myös tällaisessa tapauksessa. Asia on tarkoitettu varmistaa ehdotetun muutoksen yhteydessä tehtävällä ohjesäännön muutoksella. Tämän vaikutukset eivät ole taloudellisesti erityisen suuria, mutta sillä on kuntasektorin yhteisvastuun säilymisen kannalta periaatteellinen merkitys.

4. Asian valmistelu

Hallituksen esitys perustuu kunnallisen eläkelaitoksen aloitteisiin, joista se on neuvotellut asianomaisten viranhaltija- ja työntekijäjärjestöjen kanssa. Aloitteista on pyydetty ja saatu lausunnot opetusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, valtiovarainministeriöltä ja kauppa- ja teollisuusministeriöltä. Jatkovalmistelu on suoritettu virkatyönä sisäasiainministeriössä.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälän 4 momentissa säädetään niistä osakeyhtiöistä, jotka voivat liittyä eläkelaitoksen jäsenyhteisöiksi. Jäsenyhteisöksi voi liittyä osakeyhtiö, jonka kaikki osakkeet ovat kuntien, kuntayhtymien taikka eläkelaitoksen jäsenyhteisöjen omistuksessa. Näin ollen jäsenyhteisöksi voi liittyä myös osakeyhtiö, jonka osakkeet ovat eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi liittyneen osakeyhtiön omistuksessa. Ehdotuksen mukaan eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi voisi liittyä myös osakeyhtiö, jonka kaikki osakkeet eivät ole eläkelaitoksen jäsenyhteisöjen omistuksessa. Jotta kuntien ja kuntayhtymien omistus ei laskisi alle

ehdotetun 90 prosentin, jäsenyhteisöksi ei saisi liittyä sellainen osakeyhtiö, jonka omistajana on alle 100 prosentin kunnallisessa omistuksessa oleva jäsenyhteisö. Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että jäsenyhteisöksi liittyvän osakeyhtiön osakkaina voi olla vain kuntia, kuntayhtymiä, jäsenyhteisöiksi liittyneitä yhdistyksiä ja sellaisia osakeyhtiöitä, joiden kaikki osakkeet ovat muiden jäsenyhteisöjen omistuksessa.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 5 momentti, jossa olisi poikkeus 4 momentin säännöksistä siitä, mitä edellytetään eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi liittyvältä osakeyhtiöltä. Jäsenyhteisöksi voisi liittyä myös osa-

keyhtiö, jonka osakkeista kunnat, kuntayhtymät ja eläkelaitoksen jäsenyhteisöiksi liittyneet yhdistykset omistavat vähintään 90 prosenttia. Poikkeus koskisi vain ammatillista oppilaitosta ja ammattikorkeakoulua ylläpitävää osakeyhtiötä. Osakkeista tulisi olla vähintään 90 prosenttia nimenomaan kuntien, kuntayhtymien tai eläkelaitoksen jäsenyhteisöiksi liittyneiden yhdistysten omistuksessa. Lisäksi edellytettäisiin, että osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan kaikista osakkeista muille kuin kunnille, kuntayhtymille tai eläkelaitoksen jäsenyhteisöiksi liittyneille yhdistyksille voidaan luovuttaa enintään 10 prosenttia. Määräys olisi osakeyhtiölain (734/1978) 3 luvun 4 §:n mukainen suostumuslauseke, jonka mukaan suostumusta yhtiön osakkeiden hankkimiseen ei voitaisi 90 prosentille yhtiön osakkeista antaa muille kuin edellä mainituille eläkelaitoksen jäsenyhteisöille. Ehdotetun 5 momentin lisäämisen vuoksi pykälän nykyinen 5—7 momentti siirtyisivät 6—8 momentiksi.

4 §. Pykälän 2 momentin mukaan eläkelaitoksen valtuuskuntaan määrätään vähintään kolme varsinaista ja kolme varajäsentä kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Koska käytännössä kunta-alan pääsopijajärjestöt ovat tehneet ehdotuksen, säännös muutettaisiin vastaamaan käytäntöä. Säännöksen mukaan ehdotuksen muista jäsenistä ja varajäsenistä tekevät kuntien keskusjärjestöt. Näiden sijasta ehdotuksen tekee nykyisin Suomen Kuntaliitto ry, joka ehdotetaan mainittavaksi säännöksessä. Jäsenten tulee säännöksen sanamuodon mukaan edustaa tasapuolisesti kuntia ja kuntainliittoja sekä eri kuntamuotoja ja maan eri osia. Kuntainliittojen sijasta ehdotetaan mainittavaksi kuntayhtymät. Eri kuntamuotoja koskeva maininta ehdotetaan poistettavaksi, koska kuntamuotojen erot on poistettu lain-säädännöstä ja kaupunki on vain nimitys.

Pykälän 3 momentti, jossa säädetään, mitä edustavimmilla keskusjärjestöillä tarkoitetaan, ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi.

5 §. Pykälän 2 momentin mukaan eläkelaitoksen hallituksen lisäjäsenistä kolme valitaan kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Vastaavasti samalla tavoin kuin 4 §:n perusteluissa on esitetty, myös tässä mainittaisiin kunta-alan pääsopijajärjestöt.

Pykälän 5 momentissa on mainittu eläkelaitoksen toimisto. Koska eläkelaitoksen palveluksessa olevien viranhaltijoiden palvelussuhdeturvasta ei ole säädetty lain tasolla, säännökseen ehdotetaan lisättäväksi, että toimiston viranhaltijoihin sovellettaisiin kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta annettua lakia.

6 a §. Pykälässä säädetään eläkevastuurahastosta. Yleisperusteluissa mainituista syistä poistettaisiin sijoitustoiminnan yksityiskohmainen määrittely. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan ajantasaistettavaksi siten, jotta se mahdollistaa sijoitustoiminnan sopeuttamisen muuttuviin ja kehittyviin olosuhteisiin niin, että kotimainen ja ulkomainen sijoitustoiminta palvelee parhaalla mahdollisella tavalla eläkevastuurahaston tarkoitusta. Sijoitukset olisi tehtävä niin, että huolehdittaisiin niiden varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä hajauttamisesta. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että sijoitustoiminnasta päättäisi eläkelaitoksen hallitus ja että se voisi kuitenkin ohjesäännössä määrättyllä tavalla siirtää päätösvaltaansa eläkelaitoksen toimistolle.

6 b §. Sijoitusneuvottelukunnan kahden jäsenen tulee pykälän 2 momentin mukaan edustaa kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin edustavimpia keskusjärjestöjä. Samalla tavoin kuin 4 §:n perusteluissa on esitetty, myös tässä mainittaisiin kunta-alan pääsopijajärjestöt.

7 §. Pykälän 2 momentin mukaan eläkelautakunnan kolme jäsentä ja varajäsentä määrätään kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Samoin kuin 4 §:n perusteluissa on esitetty, myös tässä mainittaisiin kunta-alan pääsopijajärjestöt.

8 §. Pykälän 5 momentin viittaus ehdotetaan muutettavaksi koskemaan hallintolainkäyttölakia.

8 a §. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös siitä, että muutosta ei saisi hakea eläkelaitoksen päätökseen, joka koskee oikeutta kuntoutukseen tai harkinnanvaraiseen kuntoutusrahaan, eikä päätökseen, joka koskee harkinnanvaraista kuntoutusavustusta taikka viranhaltijalle tai työntekijälle maksettavaa korvausta kuntoutuksen aiheuttamista välttämättömistä kustannuksista. Oikeutta muutoksenhakuun edellä mainituista päätöksistä ei ole nykyisinkään, mutta valituskieltoa ei ole laissa nimenomaisesti säädetty. Valituskiellosta säädetään myös

työntekijäin eläkelain 4 n §:n 2 momentissa ja valtion eläkelain 18 e §:n 1 momentissa.

10 a §. Vakuutusoikeudessa on niiden asioiden käsittelyä varten, joihin KVTEL:ia sovelletaan, palkansaajajäsenenä myös kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin edustajat. Samalla tavoin kuin 4 §:n perusteluissa on esitetty, myös heitä koskevan ehdotuksen tekijäksi ehdotetaan kunta-alan pääsopijajärjestöjä.

12 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin ulosottoviranomaisen oikeudesta saada tietoja yksittäiselle eläkkeensaajalle suoritettavan eläkkeen määrästä. Eläkelaitos olisi velvollinen ulosottoviranomaisen pyynnöstä ilmoittamaan eläkkeensaajalle maksamansa eläkkeen määrän sekä tiedossaan olevat muut laitokset, jotka maksavat eläkkeensaajalle toimeentuloetuuksia.

19 b §. Pykälän mukaan kunnallisilla viranhaltijoilla ja työntekijöillä on oikeus edustavimpien keskusjärjestöjen välityksellä neuvotella eläketurvaa koskevista asioista kunnallisen eläkelaitoksen kanssa. Samoin kuin 4 §:n perusteluissa on esitetty, pykälässä ehdotetaan mainittaviksi kunta-alan pääsopijajärjestöt.

2. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Kuntien ylläpitämistä ammatillisista oppilaitoksista on esimerkiksi Espoon-Vantaan ammattikorkeakoulu jo elokuun alusta 1966 siirtynyt sellaisen osakeyhtiön ylläpitämäksi, jonka osakekannasta 3,1 prosenttia on muiden kuin eläkelaitoksen jäsenyhteisöjen omistuksessa. Ammattikorkeakoulun palvelukseen siirtyneet kuntien ja kuntayhtymien palveluksessa olleet työntekijät eivät voi mainitusta ajankohdasta lukien enää kuulua KVTEL:in soveltamisen piiriin. Koska kunnalliseen palveluun näin ollen tulee sellainen katkos, että eläketurva myös ennen vuoden 1995 alkua palvelulta osalta tulisi määräytymään vain peruseläketurvan mukaisesti, lakiin ehdotetaan siirtymäsäännöstä. Jos sellainen osakeyhtiö, joka ei ole ennen tämän lain voimaantuloa voinut liittyä kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi, liittyy eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi kahden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, tällaisen osakeyhtiön palvelukseen kunnan tai kuntayhtymän tai muun kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisön palveluksesta siirtyneen työntekijän palvelussuhteen katsottaisiin jatkuneen KVTEL:in muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta annetussa laissa (349/1994) tarkoitettu tavoin yhdenjaksoisesti.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

L a k i

kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä huhtikuuta 1964 annetun kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/1964) 4 §:n 3 momentti,

muutetaan 1 §:n 4 momentti, 4 §:n 2 momentti, 5 §:n 2 ja 5 momentti, 6 a §:n 2 momentti, 6 b §:n 2 momentti, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 5 momentti, 8 a §, 10 a §:n 2 momentti ja 19 b §, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 4 momentti laissa 488/1996, 6 a §:n 2 momentti laissa 260/1987, 6 b §:n 2 momentti laissa 958/1993, 8 §:n 5 momentti ja 10 a §:n 2 momentti laissa 1191/1994, 8 a § laissa 1261/1991 ja 19 b § laissa 675/1970, sekä

lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin sen on osaksi muutettuna mainitussa laissa 488/1996 sekä laeissa 982/1992 ja 1366/1992, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5—7 momentti siirtyvät 6—8 momentiksi, ja 12 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1324/1994, uusi 3 momentti seuraavasti:

1 §

Tätä lakia sovelletaan myös eläkelaitoksen ja Kuntien takauskeskuksen viranhaltijaan ja työntekijään, jolloin eläkelaitoksesta ja Kuntien takauskeskuksesta on soveltuvin kohdin voimassa, mitä jäsenyhteisöstä säädetään, sekä sellaisen yhdistyksen työntekijään, jossa on jäsenenä yksinomaan kuntia, kuntayhtymiä ja niiden muodostamia yhdistyksiä ja joka eläkelaitoksen ohjesäännössä määrättyllä tavalla on liittynyt eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi. Tätä lakia sovelletaan niin ikään sellaisten osakeyhtiöiden työntekijöihin, joiden kaikki osakkeet ovat kuntien, kuntayhtymien taikka eläkelaitoksen jäsenyhteisöiksi liittyneiden yhdistysten tai sellaisten osakeyhtiöiden omistuksessa, joiden osakkeita osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan saadaan luovuttaa vain kunnille, kuntayhtymille tai tässä momentissa tarkoitettuille jäsenyhteisöille ja jotka ovat eläkelaitoksen ohjesäännössä määrättyllä tavalla liittyneet eläkelaitoksen jäsenyhteisöiksi.

Sen estämättä, mitä 4 momentissa säädetään, tätä lakia sovelletaan myös sellaisen ammatillista oppilaitosta ja ammattikorkeakoulua ylläpitävän osakeyhtiön työntekijään, jonka osakkeista vähintään 90 prosenttia on kuntien, kuntayhtymien tai 4 momentissa säädetyin tavoin eläkelaitoksen jäsenyhteisöiksi liittyneiden yhdistysten omistuksessa, jonka kaikista osakkeista osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan saadaan luovuttaa enintään 10 prosenttia muille kuin kunnille, kuntayhtymille tai eläkelaitoksen jäsenyhteisöiksi liittyneille yhdistyksille ja joka on eläkelaitoksen ohjesäännössä määrättyllä tavalla liittynyt eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi.

Valtuuskunnassa on vähintään 15 ja enintään 30 jäsentä sekä jokaisella heistä henkilökohtainen varajäsen, jotka kaikki sisäasiainministeriö määrää neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Vähintään kolme jäsentä ja yhtä monta varajäsentä määrätään kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Muut jäsenet ja varajäsenet määrätään Suomen Kuntaliitto ry:n ehdottamista henkilöistä siten, että kunnat ja kuntayhtymät sekä maan eri osat saavat valtuuskunnassa tasapuolisen edustuksen. Näitä jäseniä ja varajäseniä määrättäessä noudatetaan muutenkin suhteellisuusperiaatetta mahdollisuuksien mukaan.

4 §

Valtuuskunnassa on vähintään 15 ja enintään 30 jäsentä sekä jokaisella heistä henkilökohtainen varajäsen, jotka kaikki sisäasiainministeriö määrää neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Vähintään kolme jäsentä ja yhtä monta varajäsentä määrätään kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Muut jäsenet ja varajäsenet määrätään Suomen Kuntaliitto ry:n ehdottamista henkilöistä siten, että kunnat ja kuntayhtymät sekä maan eri osat saavat valtuuskunnassa tasapuolisen edustuksen. Näitä jäseniä ja varajäseniä määrättäessä noudatetaan muutenkin suhteellisuusperiaatetta mahdollisuuksien mukaan.

5 §

Hallituksessa on vähintään kuusi varaisiasta jäsentä ja heille valittavat varajäsenet sekä kuusi lisäjäsentä, jotka osallistuvat eläkettä koskevien asioiden käsittelemiseen siten kuin eläkelaitoksen ohjesäännössä määrätään. Lisäjäsenistä kolme valitaan kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Muista lisäjäsenistä yhden tulee olla oikeustieteen kandidaatin tai vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittanut ja perehtynyt virkamies- ja työoikeuteen, yhden perehtynyt vakuutustoimintaan ja yhden lääkäri. Jokaiselle lisäjäsenelle valitaan henkilökohtainen varajäsen, josta on voimassa, mitä edellä säädetään lisäjäsenistä.

Hallituksen apuna on eläkelaitoksen toimisto. Toimiston viranhaltijoihin sovelletaan kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta annettua lakia (484/1996).

6 a §

Eläkevastuurahaston varoja sijoitettaessa on huolehdittava sijoitusten varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä hajauttamisesta. Varojen sijoittamisesta päättää hallitus, joka voi ohjesäännössä määrättyllä tavalla siirtää päätösvaltaansa toimistolle.

6 b §

Eläkelaitoksen hallitus kutsuu toimikaudekseen sijoitusneuvottelukuntaan kymmenen jäsentä ja jokaiselle henkilökohtaisen varajäsenen. Jäsenistä kahden tulee edustaa valtiovarainministeriötä, yhden sisäasiainministeriötä, yhden kauppa- ja teollisuusministeriötä ja kahden kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettuja pääsopijajärjestöjä.

7 §

Eläkelautakunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, joiden tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon tai vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittaneita ja perehtyneitä virkamies- ja työoikeuteen, ja yhdeksän muuta jäsentä. Jäsenistä yhden tulee olla lääkäri ja yhden perehtynyt vakuutustoimintaan. Muista jäsenistä kolme määrätään Suomen Kuntaliitto ry:n ja kolme kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen ehdottamista henkilöistä.

Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen, josta on voimassa, mitä jäsenestä säädetään.

8 §

Muutoksenhausta on muuten voimassa, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

8 a §

Päätökseen, joka koskee oikeutta kuntoutukseen, harkinnanvaraiseen kuntoutusrahaan tai kuntoutusavustukseen taikka korvaukseen kuntoutuksen aiheuttamista välttämättömistä ja tarpeellisista kustannuksista ei, saa hakea muutosta valittamalla.

10 a §

Maallikkojäsenet ja heidän varajäsenensä määrää valtioneuvosto oikeusministeriön esityksestä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Työnantajajäsenet ja heidän varajäsenensä määrätään Kunnallisen työmarkkinalaitoksen sekä palkansaajajäsenet ja heidän varajäsenensä kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen ehdotuksesta. Ehdotusten tulee sisältää kaksi kertaa niin monta ehdokasta kuin jäseniksi ja varajäseniksi tarvitaan.

12 §

Eläkelaitoksen on ulosottoa varten asianomaisen viranomaisen pyynnöstä ilmoitettava maksamansa eläkkeen määrä sekä tiedot, joita ovat muut laitokset, jotka maksavat eläkkeensaajalle toimeentuloetuuksia.

19 b §

Kunnallisilla viranhaltijoilla ja työntekijöillä on oikeus kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen välityksellä neuvotella eläketurvaa koskevista asioista kunnallisen eläkelaitoksen kanssa. Neuvottelumenettelystä on soveltuvin osin voimassa, mitä siitä säädetään kunnan viranhaltijain neuvotteluoikeudesta annetussa laissa (389/1944).

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Jos osakeyhtiö, joka ei ole ennen tämän lain voimaantuloa voinut liittyä kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi, kahden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta liittyy eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi, tällaisen osakeyhtiön palvelukseen kunnan tai kuntayhtymän tai muun kunnallisen eläkelaitok-

sen jäsenyhteisön palveluksesta siirtyneen työntekijän palvelussuhteen katsotaan jatkuneen kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläke-lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta annetussa laissa (349/1994) tarkoitetuin tavoin yhdenjaksoisesti.

Helsingissä 21 päivänä maaliskuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Sisäasiainministeri *Jan-Erik Enestam*

L a k i

kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 30 päivänä huhtikuuta 1964 annetun kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/1964) 4 §:n 3 momentti,

muutetaan 1 §:n 4 momentti, 4 §:n 2 momentti, 5 §:n 2 ja 5 momentti, 6 a §:n 2 momentti, 6 b §:n 2 momentti, 7 §:n 2 momentti, 8 §:n 5 momentti, 8 a §, 10 a §:n 2 momentti ja 19 b §, sellaisina kuin niistä ovat 1 §:n 4 momentti laissa 488/1996, 6 a §:n 2 momentti laissa 260/1987, 6 b §:n 2 momentti laissa 958/1993, 8 §:n 5 momentti ja 10 a §:n 2 momentti laissa 1191/1994, 8 a § laissa 1261/1991 ja 19 b § laissa 675/1970, sekä

lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin sen on osaksi mainitussa laissa 488/1996 sekä laeissa 982/1992 ja 1366/1992, uusi 5 momentti, jolloin nykyinen 5—7 momentti siirtyvät 6—8 momentiksi, ja 12 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1324/1994, uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Tätä lakia sovelletaan myös eläkelaitoksen ja Kuntien takauskeskuksen viranhaltijaan ja työntekijään, jolloin eläkelaitoksesta ja Kuntien takauskeskuksesta on soveltuvin kohdin voimassa, mitä jäsenyhteisöstä säädetään, sekä sellaisen yhdistyksen työntekijään, jossa on jäsenenä yksinomaan kuntia, kuntayhtymiä ja niiden muodostamia yhdistyksiä ja joka eläkelaitoksen ohjesäännössä määrättyllä tavalla on liittynyt eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi. Tätä lakia sovelletaan niin ikään sellaisen osakeyhtiön työntekijään, jonka kaikki osakkeet ovat kuntien, kuntayhtymien taikka eläkelaitoksen jäsenyhteisöjen omistuksessa, jonka osakkeita osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan saadaan luovuttaa vain kunnille, kuntayhtymille tai eläkelaitoksen jäsenyhteisöille ja joka on eläkelaitoksen ohjesäännössä määrättyllä tavalla liittynyt eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi.

Tätä lakia sovelletaan myös eläkelaitoksen ja Kuntien takauskeskuksen viranhaltijaan ja työntekijään, jolloin eläkelaitoksesta ja Kuntien takauskeskuksesta on soveltuvin kohdin voimassa, mitä jäsenyhteisöstä säädetään, sekä sellaisen yhdistyksen työntekijään, jossa on jäsenenä yksinomaan kuntia, kuntayhtymiä ja niiden muodostamia yhdistyksiä ja joka eläkelaitoksen ohjesäännössä määrättyllä tavalla on liittynyt eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi. Tätä lakia sovelletaan niin ikään *sellaisten osakeyhtiöiden työntekijöihin*, joiden kaikki osakkeet ovat kuntien, kuntayhtymien taikka eläkelaitoksen jäsenyhteisöiksi *liittyneiden yhdistysten tai sellaisten osakeyhtiöiden* omistuksessa, joiden osakkeita osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan saadaan luovuttaa vain kunnille, kuntayhtymille tai *tässä momentissa tarkoitetuille* jäsenyhteisöille ja jotka ovat eläkelaitoksen ohjesäännössä määrättyllä tavalla liittyneet eläkelaitoksen jäsenyhteisöiksi.

Sen estämättä, mitä 4 momentissa säädetään, tätä lakia sovelletaan myös sellaisen ammatillisen oppilaitoksen ja ammattikorkeakoulun ylläpitävän osakeyhtiön työntekijään, jonka osakkeista vähintään 90 prosent-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tia on kuntien, kuntayhtymien tai 4 momentissa säädetyin tavoin eläkelaitoksen jäsenyhteisöiksi liittyneiden yhdistysten omistuksessa, jonka kaikista osakkeista osakeyhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan saadaan luovuttaa enintään 10 prosenttia muille kuin kunnille, kuntayhtymille tai eläkelaitoksen jäsenyhteisöiksi liittyneille yhdistyksille ja joka on eläkelaitoksen ohjesäännössä määrättyllä tavalla liittynyt eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi.

4 §

Valtuuskunnassa on vähintään 15 ja enintään 30 jäsentä sekä jokaisella heistä henkilökohtainen varajäsen, jotka kaikki sisäasiainministeriö määrää neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Vähintään kolme jäsentä ja yhtä monta varajäsentä määrätään kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Muut jäsenet ja varajäsenet määrätään kuntien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä siten, että kunnat ja kuntainliitot sekä eri kuntamuodot ja maan eri osat saavat valtuuskunnassa tasapuolisen edustuksen sekä muutoinkin suhteellisuusperiaatteen vaatimuksia mahdollisuuksien mukaan noudattaen.

Edustavimmilla keskusjärjestöillä tarkoitetaan niitä keskusjärjestöjä, joiden jäsenjärjestöt edustavat useimpia eri ammattialoja ja ovat henkilöjäsentensä lukumäärän puolesta alallaan suurimpia.

Valtuuskunnassa on vähintään 15 ja enintään 30 jäsentä sekä jokaisella heistä henkilökohtainen varajäsen, jotka kaikki sisäasiainministeriö määrää neljäksi kalenterivuodeksi kerrallaan. Vähintään kolme jäsentä ja yhtä monta varajäsentä määrätään *kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen* ehdottamista henkilöistä. Muut jäsenet ja varajäsenet määrätään *Suomen Kuntaliitto ry:n* ehdottamista henkilöistä siten, että kunnat ja *kuntayhtymät* sekä maan eri osat saavat valtuuskunnassa tasapuolisen edustuksen. *Näitä jäseniä ja varajäseniä määrättäessä noudatetaan muutenkin suhteellisuusperiaatetta mahdollisuuksien mukaan.* (3 mom. kumotaan)

5 §

Hallituksessa on vähintään kuusi varsinaista jäsentä ja heille valittavat varajäsenet sekä kuusi lisäjäsentä, jotka ottavat osaa eläkettä koskevien asioiden käsittelemiseen siten, kuin eläkelaitoksen ohjesäännössä määrätään. Lisäjäsenistä kolme valitaan kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Muista lisäjäsenistä yhden tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon tai vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittanut ja perehtynyt virkamies- ja työoikeuteen, yhden

Hallituksessa on vähintään kuusi varsinaista jäsentä ja heille valittavat varajäsenet sekä kuusi lisäjäsentä, jotka osallistuvat eläkettä koskevien asioiden käsittelemiseen siten kuin eläkelaitoksen ohjesäännössä määrätään. Lisäjäsenistä kolme valitaan *kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen* ehdottamista henkilöistä. Muista lisäjäsenistä yhden tulee olla oikeustieteen kandidaatin tai vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittanut ja perehtynyt virkamies- ja työoikeuteen, yhden pe-

Voimassa oleva laki

perehtynyt vakuutustoimintaan ja yhden lääkäri. Jokaiselle lisäjäsenelle valitaan henkilökohtainen varajäsen, josta on voimassa, mitä edellä on säädetty lisäjäsenestä.

Hallituksen apuna on eläkelaitoksen toimisto.

Ehdotus

rehtynyt vakuutustoimintaan ja yhden lääkäri. Jokaiselle lisäjäsenelle valitaan henkilökohtainen varajäsen, josta on voimassa, mitä edellä *säädetään* lisäjäsenistä.

Hallituksen apuna on eläkelaitoksen toimisto. *Toimiston viranhaltijoihin sovelletaan kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta annettua lakia (484/1996).*

6 a §

Eläkevastuurahaston varat sijoitetaan turvaavasti ja tuloa tuottavasti. Sijoitustoiminnassa asetetaan etusijalle tuotannolliset sekä tuotannollista ja elinkeinotoimintaa edistävät kohteet. Erityisestä syystä lainaa voidaan myöntää myös jäsenyhteisön lakisääteisten tehtävien hoidon kannalta tai muutoin välttämättömiin kohteisiin sijoitustoiminnan yleissuunnitelmassa tarkemmin määriteltävällä tavalla.

Eläkevastuurahaston *varoja sijoitettaessa on huolehdittava sijoitusten varmuudesta, tuotosta ja rahaksi muutettavuudesta sekä hajauttamisesta. Varojen sijoittamisesta päättää hallitus, joka voi ohjesäännössä määrättyllä tavalla siirtää päätösvaltaansa toimistolle.*

6 b §

Eläkelaitoksen hallitus kutsuu toimikaudukseen sijoitusneuvottelukuntaan kymmenen jäsentä ja jokaiselle henkilökohtaisen varajäsenen. Jäsenistä kahden tulee edustaa valtiovarainministeriötä, yhden sisäasiainministeriötä, yhden kauppa- ja teollisuusministeriötä sekä kahden kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin edustavimpia keskusjärjestöjä.

Eläkelaitoksen hallitus kutsuu toimikaudukseen sijoitusneuvottelukuntaan kymmenen jäsentä ja jokaiselle henkilökohtaisen varajäsenen. Jäsenistä kahden tulee edustaa valtiovarainministeriötä, yhden sisäasiainministeriötä, yhden kauppa- ja teollisuusministeriötä ja kahden *kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettuja pääsopijajärjestöjä.*

7 §

Eläkelautakunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, joiden tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon tai vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittaneita ja perehtyneitä virkamies- ja työoikeuteen, ja yhdeksän muuta jäsentä. Jäsenistä yhden tulee olla lääkäri ja yhden perehtynyt vakuutustoimintaan. Muista jäsenistä kolme on määrättävä kuntien keskusjärjestöjen ja kolme kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin edustavimpien keskusjärjestöjen ehdottamista henkilöistä. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen va-

Eläkelautakunnassa on puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, joiden tulee olla oikeustieteen kandidaatin tutkinnon tai vastaavan aikaisemman tutkinnon suorittaneita ja perehtyneitä virkamies- ja työoikeuteen, ja yhdeksän muuta jäsentä. Jäsenistä yhden tulee olla lääkäri ja yhden perehtynyt vakuutustoimintaan. Muista jäsenistä kolme *määrätään Suomen Kuntaliitto ry:n ja kolme kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen ehdottamista henkilöistä.* Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen va-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tainen varajäsen, josta on voimassa, mitä jäsenestä on säädetty

rajäsen, josta on voimassa, mitä jäsenestä säädetään.

8 §

Muutoksenhausta on muutoin voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annettussa laissa (154/50) säädetään.

Muutoksenhausta on *muuten* voimassa, mitä *hallintolainkäyttölaissa* (586/1996) säädetään.

8 a §

Kuntoutusrahasta ja sitä koskevasta päätöksenteosta on soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa säädetään eläkepäätöksestä, sitä koskevasta muutoksenhakumenettelystä ja eläkkeen takaisinperinnästä.

8 a §

Päätökseen, joka koskee oikeutta kuntoutuksen, harkinnanvaraiseen kuntoutusrahaan tai kuntoutusavustukseen taikka korvaukseen kuntoutuksen aiheuttamista välttämättömistä ja tarpeellisista kustannuksista, ei saa hakea muutosta valittamalla.

10 a §

Maallikkojäsenet ja heidän varajäsenensä määrää valtioneuvosto oikeusministeriön esityksestä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Työnantajajäsenet ja heidän varajäsenensä määrätään kunnallisen työmarkkinalaitoksen sekä palkansaajajäsenet ja heidän varajäsenensä kunnallisten viranhaltijoiden ja työntekijöiden edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta. Ehdotusten tulee sisältää kaksi kertaa niin monta ehdokasta kuin jäseniksi ja varajäseniksi tarvitaan.

Maallikkojäsenet ja heidän varajäsenensä määrää valtioneuvosto oikeusministeriön esityksestä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Työnantajajäsenet ja heidän varajäsenensä määrätään *Kunnallisen* työmarkkinalaitoksen sekä palkansaajajäsenet ja heidän varajäsenensä *kunnallisen pääsopimuksen 3 §:ssä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen* ehdotuksesta. Ehdotusten tulee sisältää kaksi kertaa niin monta ehdokasta kuin jäseniksi ja varajäseniksi tarvitaan.

12 §

Eläkelaitoksen on ulosottoa varten asianomaisen viranomaisen pyynnöstä ilmoitettava maksamansa eläkkeen määrä sekä tiedot saan olevat muut laitokset, jotka maksavat eläkkeensaajalle toimeentuloetuuksia.

19 b §

Kunnallisilla viranhaltijoilla ja työntekijöillä on oikeus 4 §:n 3 momentissa tarkoi-

19 b §

Kunnallisilla viranhaltijoilla ja työntekijöillä on oikeus *kunnallisen pääsopimuksen*

Voimassa oleva laki

tettujen keskusjärjestöjen välityksellä neuvotella eläketurvaa koskevista asioista kunnallisen eläkelaitoksen kanssa. Neuvottelumenettelystä on soveltuvin osin voimassa, mitä siitä on säädetty kunnan viranhaltijain neuvotteluoikeudesta 26 päivänä toukokuuta 1944 annetussa laissa.

Ehdotus

3 §:ssä tarkoitettujen pääsopijajärjestöjen välityksellä neuvotella eläketurvaa koskevista asioita kunnallisen eläkelaitoksen kanssa. Neuvottelumenettelystä on soveltuvin osin voimassa, mitä siitä säädetään kunnan viranhaltijain neuvotteluoikeudesta annetussa laissa (389/1944).

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

Jos osakeyhtiö, joka ei ole ennen tämän lain voimaantuloa voinut liittyä kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi, kahden kuukauden kuluessa lain voimaantulosta liittyy eläkelaitoksen jäsenyhteisöksi, tällaisen osakeyhtiön palvelukseen kunnan tai kuntayhtymän tai muun kunnallisen eläkelaitoksen jäsenyhteisön palveluksesta siirtyneen työntekijän palvelussuhteen katsotaan jatkuneen kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläke-lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta annetussa laissa (349/1994) tarkoitettuin tavoin yhdenjaksoisesti.
